

Despre tinerețea lui Corneliu Ștefanache*

Bogdan CREȚU

De numele lui Corneliu Ștefanache se leagă măcar o ctitorie pe care cultura ieșeană i-o datorează: cea mai bună serie postbelică a revistei *Convorbiri literare*, pe care a construit-o, în vremuri deloc prielnice liberalismului gazetăresc, în perioada când i-a fost redactor șef: din ianuarie 1972 până în martie 1976. Atunci colaborau la revistă nume mari ale literaturii române, iar publicația nu avea aproape nimic din aerul de provincialism în care se scaldă majoritatea revistelor de astăzi (excepțiile sunt foarte puține, mai ales că și Bucureștiul a fost și este uneori o feudă producătoare de provincialism). Documentându-mă pentru un proiect la care între timp am renunțat, am citit sau măcar am răsfoit toate seriile revistei ieșene. Și am putut constata că viziunea pe care o impusese Corneliu Ștefanache era una profesionistă, lipsită de *parti-pris*-uri vizibile ori de tămâieri din amiciție. Marele merit al prozatorului ieșean a fost acela de a avea curajul să parieze pe o echipă de critici tineri, cu vervă și mult mai puțin dispuși la compromis decât cei cu vechi state de funcții. Printre ei, s-au numărat Daniel Dimitriu, Al. Dobrescu, Constantin Pricop, George Pruteanu, Val Condurache. Cărțile erau alese cu obiectivitate și se scria într-un spirit care nu părea al epocii. Cred că generația de critici ieșeni din anii '70-'80 îi datorează foarte mult redactorului-șef de atunci.

Nu spun că omul nu a avut și păcatele sau greșelile sale. Nu mă lansez nici să afirm că a fost unul dintre cei mai mari prozatori. Spun doar că prezența sa a dat multă consistență vieții literare ieșene înainte de 1989, atunci când nu puțini preferau să nu riște doar pentru a-și menține scaunul confortabil. Corneliu Ștefanache a riscat mereu reușind să impună o serie de scriitori și a demonstrat că, dacă e făcută serios, cultura de la Iași este

* Text publicat, în altă versiune, și în *Dacia literară*, nr. 2 (83) din 2009

oricând competitivă cu cea de la București. Seria *Convorbirilor literare* păstorită de el o demonstrează din plin.

Spre deosebire de alte persoane din funcțiile-cheie ale epocii apuse în 1989, el nu a fost un ticălos. Dimpotrivă, a făcut mult bine, chiar punându-și pielea la bătaie. Am admirat și discreția sa de după 1990. S-a izolat, a preferat să rămână în umbră, să-și facă treaba la Biblioteca Centrală, să nu intre în polemici inutile. A refuzat funcții politice, diplomatice sau pur onorifice. Eu am interpretat această atitudine ca un semn de bun simț. Azi, mai toți politrucii de ieri s-au răspopit și ne dau lecții de morală. Cei care lucrau la cenzură sau autorii de poezile omagiale nu au făcut nici ei pasul înapoi și te privesc în ochi cu o seninătate care te face să întorci privirea. De securiștii cunoscuți, nu mai vorbesc. Într-un asemenea context, discreția lui Corneliu Ștefanache mi s-a părut la locul ei.

L-am întâlnit abia în 2004, când a relansat revista *Însemnări ieșene*. M-a sunat într-o după amiază, fără să mă fi cunoscut până atunci și mi-a cerut să îi trimit un articol. M-am executat prompt, după care a venit un al doilea telefon, cu propunerea de a face parte din redacție. Aveam 24-25 de ani, aveam prilejul să fiu alături, la nașterea unei reviste, de Emil Iordache, Emil Brumaru și Alexandru Dobrescu. Am învățat mult în acea perioadă. A fost pentru mine o șansă pentru care îi voi rămâne mereu recunoscător lui Corneliu Ștefanache, pentru că mi-a întins o mână dezinteresată. La urma urmelor, avea destui amici care nu ar fi refuzat acel post. L-am cunoscut, în acei ani, destul de bine. Mi se părea o persoană caldă, mereu afabilă, calmă. Avea multe de povestit. Fusesse unul dintre apropiații lui Marin Preda și cunoștea foarte bine viața literară dinainte de 1989. Am fost de mai multe ori la el în casă, gătea mereu (când soția era plecată în străinătate) și făcea totul ca să ne simțim bine. Îmi amintesc o foarte plăcută după-amiază petrecută la el cu scriitorul Constantin Țoiu. Totul a fost foarte firesc și, pentru criticul la început de drum care eram, foarte instructiv.

După ce revista *Însemnări ieșene* a sucombat, nu înainte de a-și fi câștigat un nume foarte bun printre publicațiile de gen, am rămas în relații cordiale cu acest om de la care pricepeam că am ce învăța. Mă suna din când în când să comenteze cutare text pe care îl publicasem în *Ziarul de Iași* sau aiurea. Mă încuraja mereu să nu-mi pun lacăt la gură și să spun cât mai apăsător ce e de spus. Nu agreea grupurile conturate în viața literară ieșeană, de orice coloratură ar fi fost ele și mă sfătuia de câte ori avea ocazia să rămân independent. Am comunicat mereu foarte direct cu el, chiar și atunci când, dată fiind vârsta necoaptă pe care o aveam, mă mai dădeam în stambă. Nu știu de unde găsea resurse să accepte orice

moft, orice puțoisim al unui tânăr care abia de confirmase unele palide speranțe. Dar asta ține de spiritul tânăr al lui Corneliu Ștefanache, pe care vremea nu i-l tocise.

Știam că s-a îmbolnăvit și evitam, în ultima vreme, să-i mai dau vreun semn. Nu din alte cauze, ci pur și simplu din delicatețe. Nu voiam să-l tulbur. Îl știam o persoană demnă și nu aș fi vrut să-l forțez în vreun fel să-și arate slăbiciunea. Ultima oară m-a sunat el cu câteva luni înainte să dispară. Avea vocea schimbată. Mi-a spus ceva despre un manuscris, peste care ar fi dorit să mă uit, eventual să-i fac o prefață și a promis că mă va căuta curând, cum se va simți mai bine. Nu a mai făcut-o, din motive pe care acum le înțeleg. L-am visat cu câteva zile înainte de a afla despre moartea sa. M-am gândit să-i dau un telefon, dar am ezitat, de teamă să nu-l deranjez.

Știu sigur că au rămas destule cărți nepublicate în urma sa. Pe de o parte, un roman, *Confesiunea valetului*, din care cunoșteam câteva capitole care mi se păruseră peste proza sa dinainte de 1989. Dar, poate și mai important, un jurnal, cu care ne amenința în glumă când ne contraziceam, în care notase zilnic, de când intrase în viața publică. Trebuie să fie un document foarte valoros privitor la anii '70-'80. Cineva ar trebui să se ocupe de editarea sa.

Închei subit și convențional, cu credința că spun un adevăr: odată cu dispariția lui Corneliu Ștefanache, cultura ieșeană a pierdut unul dintre personajele sale pozitive. Să știți că nu sunt atât de multe... Există oameni pe care îi iubești pentru că sunt mari scriitori și mai există scriitori pe care îi iubești pentru că sunt în primul rând oameni. Mă tem că cei din urmă sunt mai puțini. Oricum, de vreun an și ceva înapoi, sigur cu unul mai puțini...